

از هم تفکیک و پیش نهاد کرده است ماده اول قرائت گردید بعضی را عقیده این بود که ادارات این وزارتخانه زیاد است و چون مالیه مملکت ما مقتضی نیست خوب است مقداری از عده این ادارات کاسته شود آقا حاج سید ابراهیم اظهار نمود اداره تحقیقات و اداره اوقاف را خوب است يك اداره کنیم بعد از قدری مذاکره شاهزاده اسداله میرزا وزیر پست و تلگراف اظهار نمود این چیزی که به مجلس پیشنهاد شده است مقصود این است که بعضی اینک از مجلس گذشت بمرقع اجرا بیاید والا يك فقره این پیشنهاد تعلیمات عمومی است که همه میدانید اخلاق اهالی مملکت باین زودی ها مقتضی آن نیست مقصود از این پیشنهاد این است که وزارت علوم که میتوان از او امیدوار بود که در آتی برای این مملکت کار بکنند باید دارای این ادارات باشد حالا تشکیل آن در هر موقعی که مقتضی شد خواهد شد بعد مذاکره در این شده که در موقع گذشتن این قانون حضور وزیر لازم است و بدبختانه وزیر علوم معین نیست ولی معاون آن وزارت خانه معین است نمی دانم اطلاع داده اند که حاضر شود یا خیر آقای وحید الملک مخبر کمیسیون جواب داد که معاون وزارت معارف در موقع مطرح بودن این قانون در کمیسیون حاضر بوده و با رأی کمیسیون موافقت داشت گفته شد موافقت او نسبت بنظریات کمیسیون بوده شاید در نظریات مجلس مجدداً ملاحظاتی داشته باشد پس از قدری مذاکره اکثریت بر این شد که حضور معاون وزارت معارف در موقع گذشتن این قانون لازم است دستور و اخذ رأی در این قانون موکول بجلسه آتی گردید .

وزیر پست و تلگراف - فقط عرضی که
داشتم این بود که کمیسیون پست و تلگراف گویا هیچ منعقد نمیشود یکی فقره قانون اداره پست است که خیلی لازم است زود از مجلس بگذرد و میخواستم تقاضای فوریت آنرا بکنم که زود بگذرد یکی هم مسئله کنترات (مسیومولتر) است که چند روز است به مجلس عرض شده است یا اینکه رجوع به کمیسیون پست و تلگراف شد گویا از قرار معلوم هیچ وقت عده کمیسیون کافی نمیشود یا بکمیسیون دیگری رجوع بفرمائید یا مقرر بفرمائید که عده کافی شود تا اقدامی در اینکار بشود .

منتصر السلطان - فردا چهار بفروب مانده کمیسیون منعقد است سه بفروب مانده تشریف بیاورید تا در حضور خودتان مذاکرات بعمل آید .

رئیس - در ابتدای این جلسه هم مذاکره منعقد نشدن کمیسیون ها شد امیدواریم کمیسیونها کار بکنند دستور جلسه آتی قانون اداری معارف مرامنامه وزراء قانون دیوان محاسبات .

ارباب کیخسرو - در ضمن دستور های سابق ذکری از بودجه مجلس میشد و وزارت مالیه بودجه مجلس را خواسته است که زودتر بگذرد و در آن نظریات خود را بنماید .

رئیس - در بودجه مجلس لازم است يك جرئی تصرفی بشود و محتاج است باینکه کمیسیون محاسبات نظریات خود را نماید و بعد از آن جزء دستور میشود .

[مجلس مقارن ظهر ختم گردید]

جلسه ۱۳۰

صورت مشروح روز پنجشنبه ۱۲ شهر

شعبان المعظم ۱۳۲۸

دو ساعت و نیم پیش از ظهر مجلس ریاست آقای ذکاء الملک تشکیل شد

صورت مجلس روز سه شنبه را آقای معاضد الملک قرائت نمود .

رئیس - در باب صورت مجلس اگر ملاحظاتی هست بفرمائید .

(اظهاری نشد صورت مجلس را رئیس امضاء نمود) .

[آقا میرزا ابراهیم خان لایحه وزارت مالیه را قرائت نمود که چون تا بحال رسماً در حق آقایان سردار ملی و سالار ملی حقوقی مقرر نشده بود و تا کنون آنچه داده میشد برسم علی الحساب بود هیئت وزرا تصویب مینمایند مبلغ [۴۰۰] تومان در حق سردار ملی و [۳۰۰] تومان در حق سالار ملی ماهیانه برقرار شود و ضمناً من باب اینکه سابق در عمارت دولتی منزل داشته اند و حالا میخواهند در خانه شخصی منزل نمایند هیئت وزرا تصویب می کنند برای تهیه لوازم و اثاث الیهت (۲۰۰۰ تومان) بسردار ملی و (۱۰۰۰) تومان بسالار ملی داده شود وزارت مالیه تقاضا می نماید که زودتر رأی مجلس در اینخصوص معلوم شود تا وزارت مالیه از آن قرار معمول دارد .

نیر لایحه دیگری از طرف وزارت مالیه قرائت شد که هیئت وزرا تصویب میکنند ماهی (۵۰۰) تومان در حق ورثه مرحوم خلد مکان حجة الاسلام به بهانی برقرار شود و در وجه حساب مستطاب آقا میرزا سید محمد به بهانی ایفاد شود وزارت مالیه نیز این را به مجلس پیشنهاد می نماید که هر چه تصویب شده مجری شود .

رئیس - البته مجلس شورای ملی موافق است که این دو فقره را بکمیسیون بودجه رجوع کنیم بعد که برگشت و راپورت کمیسیون در این خصوص معلوم شد مطرح مذاکره شده رأی مجلس اتخاذ شود (گفتند صحیح است و رجوع شد بکمیسیون بودجه) .

[راپورت کمیسیون معارف راجع بقانون اداری وزارت معارف با حضور معاون آن وزارتخانه قرائت گردید شروع بشورتناوی و اخذ رأی در مواد آن گردید .

فصل اول در ترتیب شعب ادارات مرکزی
ماده (۱) ادارات وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه از قرار ذیل است [۱] دایره وزارت مشتمل بر وزیر و کابینه وزیر (۲) مدیر کل (۳) اداره تعلیم عمومی (۴) اداره معارف (۵) اداره اوقاف (۶) اداره تحقیقات (۷) اداره فتنش (۸) اداره محاسبات (۹) هیئت مشاوره

در این ماده مذاکرات بسیار شده و در تقلیل ادارات هر يك از نمایندگان بیان عقیده خود را نموده معاون وزارت معارف و مخبر کمیسیون توضیحات لازمه را دادند بعد از آن رئیس در خصوص این ماده از مجلس اخذ رأی نموده و با اکثریت تصویب شد

فصل دوم - در وظایف وزیر و اعضای ادارات .

ماده ۲ - وظایف وزیر (۱) مسئولیت صحت مصارف اداره هر شعبه (۲) اجرای قوانین موضوعه در ترویج معارف و تصحیح امور اوقاف (۳) تهیه اسباب تحصیلات ابتدائی مجانی اجباری و تعمیم تحصیلات متوسطه و عالی (۴) ترتیب شعب ادارات وزارتخانه در ایالات و ولایات (۵) حفظ ارتباط اداره معارف ایران با سایر دول .

[در این ماده چون راجع بوظایف وزیر بود مذاکره نشده و با اکثریت تصویب شد] .

ماده ۳ - وظایف مدیر کل (۱) مسئولیت امور اداره در نزد وزیر [۲] تدارک موجبات و پیشرفت امور ادارات (۳) تصدیق مراتب لیاقت اجزا و استحقاق آنها در نوبت مراتب و درجات عالی تر (۴) تعیین حدود و حقوق اجزاء و اظهار آن و راپورتهائی که بدولت یا بمجلس شورای ملی تقدیم میشود (۵) ترتیب نظامنامه ها و مواظبت در اجرای آنها (۶) نظارت در اثابیه ادارات مرکزی (۷) ترتیب بودجه وزارتخانه (۸) امضای احکام و قرار دادهای اداره قبل از امضای وزیر (۹) تصدیق راپورتهای اداره که بامضای مدیر آ ادارات است (۱۰) نظارت در مالیه وزارتخانه و محاسبه آنها (۱۱) امضاء در موارد ذیل عوض وزیر در صورتی که وزیر اجازه داده باشد (۱) در تعیین مدت اجازه مرخصی اجزاء جز عفرار زر و سایر (۲) اجرای سیاست و مجازات اداره در حق اجزاء جزء (۳) توقیف مقرری و عزل اجزاء موافق قانون تشکیلات اداره قانون استخدام [۴] امضا و قبول مخارج و مصارفی که از صد تومان تجاوز نکند و مبنی بر قرارنامه باشد یا سابقاً بموجب دستخط یا امضاء وزیر جاری شده باشد [۵] تجدید تکالیف و وظایف خدمه وزارتخانه (۶) تهیه یادداشت های راجعه بامور مالیه وزارتخانه که باید بدیوان محاسبات تحویل شده [در این ماده مذاکرات زیاد شده بالاخره با اظهار اغلب از نمایندگان اخذ رأی شده و با اکثریت تصویب شد]

ماده ۴ - وظایف اداره تعلیم عمومی .
[۱] مراقبت در امور تعلیمات ابتدائیه و متوسطه (۲) کسب اطلاع از دوران مدارس مرکزی و ولوکی و ایالات و ولایات (۳) ترتیب راپورتهای لازمه در تنظیمات مقتضیه و پیشرفت در کتاب و مدارس و ترتیب لواجیح در تشریح نواقص و انتشار آن در روزنامه جات (۴) احصاء مکاتب و مدارس مملکت و احصای شاگردان در طبقات ثلاثه (۵) تدارک معلمین از برای فنون و علوم و تدریس و مدارس [۶] ترتیب کلاسهای درس برای اکابر [۷] تهیه وسائل برای پیشرفت کار مکاتب و طبعی کتب و فرستادن شاگرد بخارجه [۸] ایجاد مدارس مجانی برای ایتم [۹] ایجاد مدارس شبانه روزی برای شاگردان خارج و داخل که بخواهند در مرکز تحصیل کرده باشند [در این ماده مذاکره نشده فقط آقای وحید الملک مخبر کمیسیون اظهار نمود جزئی تغییری در اینجا داده شده است و آن این است که جمله (فرستادن شاگرد بخارجه) را از این ماده

وزیر جنگ - فرمایشی را که حضرت والا می فرمایند صحیح است چندین مرتبه از وزارت داخله نوشته اند که وزارت جنگ حاضر است یکمده سواری هم تهیه میشود و برای انارک و نائین فرستاده خواهد شد و این مدتی که مسامحه شده در جلوگیری نایب حسین برای این بود که وزارت جنگ با اهمیت نمی دهد و اینکه گفتند یکسال است وزارت جنگ نمیتواند از عهده او بر آید اینطور نیست این دزد است دزدی میکند و خودش را بکوه میزند اعتماد دولتی که نمیتواند از کوه بالا برود و با او طرف شود و این اختصاص بایران ندارد در ممالک منظم هم نظیر این اتفاق می افتد که یک دزدی مرتکب اینگونه حرکات میشود باید یکمده سوار و چند عراده توپ کوهستانی فرستاده شود اعتماد ویرا هم فرستادیم معین است و نایب حسین را گرفتار خواهند کرد .

عز الملک - تقریباً حالا سه سال است (باه) که یکی از حکومت های بزرگ کردستان است از تحت نفوذ حکومت خارج شده است نمی دانم در این مدت سه سال وزارت امور خارجه چه اقدامی کرده است و اگر اقدامی کرده اند اظهار نمایند و چنانچه محظوری می داشتند که در این مدت نمی توانستند اقدام نمایند اقلاً خوب بود محظورشانرا می گفتند .

وزیر امور خارجه - بنده این سؤال را اول دفعه است که می شنوم رجوع می کنم بدوسیه وزارت خارجه اگر این سؤال بی جواب مانده است مسبق شده جواب می دهم .

عز الملک - قریب ه ماه یا هفت ماه است که این سؤال را کرده ام چطور شده است وزارت خارجه مستحضر نشده است

وزیر امور خارجه - عرض کردم بنده چون تازه داخل این وزارت خانه شده ام مسبق نیستم اطلاع پیدا می کنم جواب می دهم .

عز الملک - گویا در نظامنامه داخلی اینطور ذکر شده است که نمایندگان می توانند در بدو و یا ختم مجلس سئوال بنمایند فقط در مورد استیضاح اقلاً باید سه روز قبل از اظهار اظهار بنمایند

وزیر پست و تلگراف - چون بنظر من نامه داخلی استدلال کرده اند لازم می دانم عرض کنم در نظامنامه داخلی هم هست که در موقع وزیر هر وقت باشد می تواند از جواب امتناع نماید

وزیر امور خارجه - از جواب امتناع نمیکنم چون مسبق نیستم عرض نکردم .

وزیر پست و تلگراف - بنده هم موقعا عرض کردم می تواند امتناع نماید .

رئیس - صحیح است که در نظامنامه داخلی نوشته شده است نمایندگان در ابتدا یا انتهای مجلس می توانند سئوال نمایند ولی لازم است که قبلاً به آنها اطلاع داده شود که خودشان را برای دادن جواب حاضر نمایند و این یک چیزی نیست که بگوئیم اهمیتی ندارد .

عز الملک - عرض کردم قریب هفت ماه است این سؤال را کرده ام و یک دفعه هم در مجلس اظهار

نموده ام و قریب چهل روز قبل هم به معاون وزارت خارجه اظهار کردم جواب گفتند که تازه بمعاونت این وزارت خارجه معین شده کسب اطلاع کرده جواب می دهم

معاذ السلطنه - بنده میخواستم از وزیر خارجه سؤال نمایم که در این مدتی که در وزارت خارجه تشریف برده اند در خصوص رجعت قشون روس چه اقدامی کرده اند .

وزیر امور خارجه - بدیهی است در این مدت کمی که داخل وزارت خارجه شده ام نمی شود منتظر شد که کارهای خیلی بزرگ صورت داده باشم ولی ممالک داخل کارهای مهم شده ام بعد از آنکه جزئی مذاکره کردم معلوم شد که دولت روس منتظر است در این خصوص با دولت ایران مذاکره بکنند در صورتی که بنده تصور میکردم همین طوری که آمده اند مراجعت می کنند و هیچ مذاکره نخواهند کرد و در اسنادیکه در بدو ورود بنام دول اعلان کردند که از برای یک مقصود معین که آرد و غله بیاورند وارد شدند و خودشان نیز اعلان کردند که بدون هیچ شرطی می روند و حال که اینطور اظهار شد بنده وقتی که رجوع کردم بدوسیه وزارت خارجه که ببینم در این خصوص چه مذاکره شده است خیلی تعجب کردم یعنی یک کاغذی از یک ماه قبل دیدم که در آن قدری عنوان مذاکره بود و دعوت کرده بودند که مذاکره نمایند ولیکن معلوم است اگر مذاکره داشته باشند خواهند نمود و ما هم آن جوابی را که لازم است خواهیم داد ولی در این هم حرفی نیست که یک دولتیکه با همسایه است اگر بخواهد مذاکره کرانی بنماید دوستانه خواهد بود و من که وزیر خارجه شما هستم و سابقاً هم در این وزارتخانه بوده ام سالها است که تصور میکردم دولت روس با دولت ایران دوست است و حالا که میخواهند مذاکره نمایند [اگر چه که این نمیکنم محتاج به مذاکره باشد] بدیهی است که این مذاکره یک چیز صفت ناگواری برای دولت ایران نخواهد بود و خیلی ملایم و مناسب خواهد بود .

رئیس - دستور جلسه آتی .
لواء الدوله - بنده یک سئوال داشتم از وزارت داخله .

رئیس - سئوالتان را باید قبلاً اطلاع بدهید تا برای جواب حاضر شوند .

لواء الدوله - سئوال بنده در خصوص رشید السلطان بود و این یک چیزی نیست که لازم باشد با اطلاع همین حالا اطلاع میدهم

رئیس - چند روز قبل در خصوص اجرای نظامنامه داخلی مذاکره شد بنده عرض کردم من حاضرم اجرا نمایم ولی شما نمی گذارید حالا خودتان شهادت بدهید که نمی گذارید اجرا شود نظامنامه داخلی می گوید باید از موضوع سئوال قبلاً وزیر را مسبق نمود و هیچ شرطی نکرده است که آن سئوال غیر واضح باشد - دستور جلسه آتی - شور ثانی در بقیه قانون اداری معارف مذاکره در امرنامه را وزراء رای آخری در امتیاز تلاشونی عراق .

ناصر الاسلام - بنده در جلسه گذشته یک تقریری کرده ام که در صورت مشروط ضبط است و در روزنامه استقلال ایران در ضمن اخبار مجلس بیان بنده را طوری نوشته اند که ابداً بنده درض نکرده ام معلوم میشود مخبر آن روزنامه نتوانسته

صحیحاً ضبط نماید استدعا می کنم آن عرایض بنده را بفرمایند از صورت مشروح استیضاح نموده بدارند روزنامه استقلال ایران بدهند که ثانیاً درج نموده رفع اشتباه بشود .

رئیس - بسیار خوب

حسنعلیخان - بنده در جلسه گذشته راجع بان راپورتی که از کمیسیون تقشیش تقدیم شده بود عرایضی کردم که بعضی از نمایندگان طوری بگری ملتفت شده اند و یک سوء تفاهمی شده است حالاً لازم است در ثانی عقیده خودم را درست عرض کنم که بهتر مطلع شوند بنده هیچوقت عقیده برخلاف قانون نداشته ام و آنروز هم عرض کردم یکتفری که در یک مملکتی خدمت کرده است و از روی صداقت متحمل زحمات شده است برای اینکه خدمات زیاد کرده نباید آنروزی که از او یک خطائی سررد آن خدمات را تماماً محو کرد و آن شخص را خدمتگذار مملکت ندانست و آنچه که از طرف کمیسیون نسبت بشخص حاجی وکیل الرعایا اظهار شده بود عقیده بنده این بود یک کمیسیونی که از طرف مجلس مامور می شود و رسماً میرود در یک وزارتخانه برای تقشیش مستقیماً طرف خواهد بود و آن وزارتخانه آنوزارتخانه منشعب خواهد شد بشعبی و خودس با آن شعب طرف خواهد بود بنده عرضی که کردم این بود که وزارت مالیه دارای شعباتی است چه شد که این هیئت تقشیش وقتی که رسماً وزارت مالیه فقط بشعب اعانه پرداختند و اسمی از سایر شعب بردند بعضی از آقایان جواب دادند که این هیئت که رفتند بوزارت مالیه وزارت مالیه تمام دفاتر را تسلیم کرد ولی شبهه اعانه امتناع نمود و این امتناع علت این شد که هیئت اول باین شبهه رسید کی نماید و در ضمن اظهاراتی که بنده کرده بودم سوء تفاهمی شد که مثلاً بنده می خواهم از شخص حاجی وکیل الرعایا طرفداری نمایم در صورتی که مقصود بنده فقط این بود که در صورتی که برای این زحمتی که وکیل الرعایا کشیده است در مقابل آن خدمات یک همچو حق السعی و حق الجماله را که می خواهد حلالش باشد و این را هم الان عرض می کنم مجلس شورای ملی در صورتی که تصویب نماید این حق الزحمه باو داده شود مثل اینکه در سایر ممالک هم برای اشخاصی که خدمت می کنند هر کس باشد حق الزحمه برای او منظور می دارند و ابداً غرض بنده از این اظهار در آن روز طرفیت یا طرفداری از اشخاص نبود (مجلس نیم ساعت قبل از ظهر ختم گردید)

جلسه ۱۳۱
صورت مشروح روز شنبه ۱۴
شعبان المعظم ۱۳۲۸
مجلس دو ساعت و ربع قبل از ظهر در تحت ریاست آقای ذکاء الملک تشکیل شد و صورت مجلس روز پنجشنبه ۱۲ را آقای معاذ الملک قرائت نمود
رئیس - در صورت مجلس اگر ملاحظاتی هست بفرمائید
ارباب کیخسرو - عرض بنده این بود هر جا که القاب ذکر می شود خوبست اسامی هم نوشته